

KESİŞİMSELLİK

TEORİ VE PRATİKTE TOPLUMSAL ADALET ARAYIŐI

PATRICIA HILL COLLINS

SIRMA BİLGE

ÇEVİREN

EGE ACAR

PATRICIA HILL COLLINS

Amerikalı sosyolog, Philadelphia'da doğdu. Brandeis Üniversitesi'nde ve Harvard Üniversitesi'nde eğitim gördü. 1970'ten 1976'ya kadar öğretmenlik yaptı. 1976'da Tufts Üniversitesi'nin Afrika Araştırmaları Merkezi'nin yöneticisi oldu. 1982'de Cincinnati Üniversitesi Afrika Araştırmaları Bölümü'nde öğretim görevlisi oldu ve 2005 yılında buradan emekliye ayrıldı. Irkçılık, cinsiyet ve toplumsal sınırlar üzerine birçok çalışma yaptı. 2005'ten sonra Maryland Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde görev yaptı. 2008'de Amerikan Sosyoloji Derneği'nin (ASA) 100. başkanı oldu.

Başlıca eserleri: *Black Feminist Thought: Knowledge, Consciousness and the Politics of Empowerment* (1990); *Race, Class and Gender: An Anthology* (1992); *Black Sexual Politics: African Americans, Gender, and the New Racism* (2004); *From Black Power to Hip Hop: Racism, Nationalism, and Feminism* (2006).

SIRMA BİLGE

Montreal Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim üyesidir. Cinsiyet, cinsellikler, ırkçılık, milliyetçilik, etnik ilişkiler, sömürgecilik sonrası ve sömürsüzleştirme yaklaşımları ve kesişimsellik gibi alanlarda çalışmalar yapmaktadır.

Başlıca yayınları: “Waking with Strange Encounters (in) a Pandemic Lockdown”, *Journal of Intercultural Studies* 42 (2022); “The fungibility of intersectionality: An Afropessimist reading”, *Ethnic and Racial Studies* 43 (2020); “Theoretical coalitions and multi-issue activism”, *Decolonizing Sexualities* içinde (2016); “Le blanchiment de l'intersectionnalité”, *Recherches féministes* 28 (2015). “La pertinence de Hall pour l'étude de l'intersectionnalité”, *Nouvelles pratiques sociales* 26 (2014).

EGE ACAR

İzmir'de doğdu (1978). Ege Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu (2000). Çalışma hayatına 11 yıl başka bir sektörde devam ettikten sonra öğrencilik yıllarında başladığı çevirmenliğe geri döndü. Aktivizm (feminizm), edebiyat, sinema ve tiyatroyla ilgileniyor.

Başlıca çevirileri: Peter Drucker, *Sapkın & Gey Normalleşmesi ve Queer Antikapitalizm* (2021); William Anastasi, *James Joyce ve Marcel Duchamp* (2020); Peter Marshall, *Bir Anarşist Olarak William Blake* (2019); Barbara Ehrenreich ve Deirdre English, *Cadılar, Ebeler, Hemşireler: Kadın Şifacıların Tarihi* (2014); George Orwell, *1984* (2003).

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	13
I	
KESİŞİMSELLİK NEDİR?	19
1. <i>Kesişimselliği Bir Çözümleme Aracı Olarak Kullanmak</i>	20
2. <i>İktidar Oyunları: FIFA Dünya Kupası</i>	24
3. <i>Ekonomik Eşitsizlik: Yeni Bir Küresel Kriz mi?</i>	40
4. <i>Brezilya'da Siyah Kadınlar Hareketi</i>	50
5. <i>Kesişimsel Çalışma Alanlarının Temel Fikirleri</i>	59
2	
ELEŞTİREL ARAŞTIRMA VE PRAKSİS OLARAK KESİŞİMSELLİK	65
1. <i>Eleştirel Araştırma Olarak Kesişimsellik</i>	68
2. <i>Eleştirel Praksis Olarak Kesişimsellik</i>	82
3. <i>Araştırma ile Praksisin Sinerjisi</i>	90
4. <i>Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet</i>	91
5. <i>Alışılmadık Yerlerde Kesişimselliğe Rastlamak</i>	100
6. <i>Eleştirel Olmak Ne Demektir?</i>	108
3	
KESİŞİMSELLİĞİN TARİHİNİ DOĞRU ANLIYOR MUYUZ?	111
1. <i>Kesişimsellik ve Toplumsal Hareketler Aktivizmi</i>	113
2. <i>Kesişimselliğin Çoklu Anlatıları</i>	121
3. <i>Kesişimselliğin Akademide Kurumlara Dâhil Edilişi</i>	130
4. <i>Adına Ne Dersek Diyelim</i>	143

	4	
KESİŞİMSELLİĞİN KÜRESEL UZANIMI		148
1. <i>Kesişimsellik ve İnsan Hakları</i>		151
2. <i>Yakından Bakış: Kesişimsel Çerçevesel ve İnsan Hakları Politikası</i>		157
3. <i>Kesişimsellik ve Üreme Adaleti</i>		163
4. <i>Üreme Adaleti ve Küresel Güney</i>		171
5. <i>Kesişimsellik ve Üreme Adaleti Praksisi</i>		177
6. <i>Dijital Tartışmalar: Kesişimsellik ve Dijital Medya</i>		181
7. <i>Kesişimsellik ve Çevrimiçi Feminist Kitleler</i>		183
8. <i>Kesişimsellik ve Dijital Şiddet</i>		189
9. <i>Dijital Ağ Tabanlı Toplumsal Hareketler ve Toplumsal Adalet Aktivizmi</i>		193

	5	
KESİŞİMSELLİK, TOPLUMSAL PROTESTO VE NEOLİBERALİZM		197
1. <i>Kesişimsellik ve Küresel Toplumsal Protesto</i>		200
2. <i>Rana Plaza Faciası</i>		206
3. <i>Ulus Devletlerinde Zorlayıcı Tutum</i>		214
4. <i>Güvenlikleştirme: Herkes İçin Bir Sorun mu?</i>		223
5. <i>Kesişimsellik, Toplumsal Protesto ve Aşırı Sağ Popülizm</i>		227

	6	
KESİŞİMSELLİK VE KİMLİK		233
1. <i>Hip hop, Kesişimsellik ve Kimlik Siyaseti</i>		237
2. <i>Akademide Kesişimsellik ve Kimlik Tartışmaları</i>		247
3. <i>O Hâlde Kesişimselliğe Uyan Kimlik Nasıl Bir Kimlik?</i>		257

	7	
KESİŞİMSELLİK VE ELEŞTİREL EĞİTİM		262
1. <i>Bir Eleştirel Yakınsama: Kesişimsellik ve Eğitim</i>		263
2. <i>Çokkültürlü Eğitim, Çeşitlilik ve Kentlerdeki Devlet Okulları</i>		275
3. <i>Boru Hatları Bir Yere Çıkıyor mu, Çıkmıyor mu?</i>		282

4. <i>Kesişimsellik, Çeşitlilik ve Yükseköğrenim</i>	287
5. <i>Kesişimsellik, Eleştirel Eğitim ve Toplumsal Adalet</i>	298

8

KESİŞİMSELLİĞİ GÖZDEN GEÇİRMEK	302
1. <i>Toplumsal Eşitsizlik</i>	308
2. <i>Kişiden İktidar İlişkileri</i>	310
3. <i>Toplumsal Bağlam</i>	314
4. <i>İlişkisellik</i>	318
5. <i>Karmaşıklık</i>	322
6. <i>Toplumsal Adalet</i>	324
7. <i>Sonsöz</i>	327

KAYNAKÇA 330

DİZİN 358

ÖNSÖZ

Kitabımızın ikinci baskısını yapmasının zamanı geldi. Tüm dünyada insanlar çevreyle, kadının üreme meseleleriyle, aşırı sağ politikanın yeniden güçlenmesiyle, gıda güvenliğiyle, militarizm ve göçle ilgili yeni ve daha önce eşi benzeri görülmemiş toplumsal sorunlarla karşı karşıya kalıyorlar. Kesişimsellik üzerine yapmış olduğumuz çözümlerimiz bir kez daha ele alarak geliştirdiğimiz bu yeni baskının en önemli katalizörü, bu küresel toplumsal değişim bağlamıdır. Düzeltmelerimizi yaparken, kitabın özgün yapısını olduğu gibi korumakla birlikte, bilgileri güncelleyip küresel meselelere daha fazla vurgu yaparak, sunduğumuz yeni örnek vakalarla temel argümanlarımızı ve varmış olduğumuz sonuçları derinleştirmeyi tercih ettik. Burada, kesişimsellik kavramının giderek büyüyen küresel uzanımını daha görünür kılıyor, böylece onun önemli toplumsal sorunların irdelenmesinde sağladığı analitik ve politik faydanın altını çiziyoruz.

Bu yeni baskıda fikirleri, karşılıklı konuşmalarla ve ortak gerçekleştirilen yazılı çalışmalarla geliştirme sürecimizi devam ettiriyoruz. Nitekim kesişimsellik, böyle diyalojik bir düşünsel çalışmanın yapılmasını gerektiriyor. Gerçekleştirdiğimiz işbirliği kesişimselliğin küresel uzanımının bir örneği olarak ele alınabileceği için, sürecimiz hakkında biraz bilgi vermenin yerinde olacağını düşündük. Biz ilk kez 2006 yılında, Güney Afrika'nın Durban şehrinde toplanan ve uluslararası bir topluluğun 150'nin üzerinde ülkeden temsilcisinin Kıta Afrikası'nda gerçekleştirilen bir toplantıda ilk kez bir araya geldiği 16. Dünya Sosyoloji Kongresi'nde karşılaştık. Patricia, bu bir haftalık etkinliğin başından itibaren açılış konuşmacılarından biriydi, henüz yeni öğretim üyesi olan Sırma ise Nira Yuval-Davis'in

düzenlediği keşişimsellik oturumunda bir sunum yapmıştı. Güzel bir tesadüf eseri, Kwa Muhle Apartheid Müzesi ile civarda apartheid'ın izlerini taşıyan, siyahların yaşadığı yerleşim yerlerine yapılan gezide aynı otobüse düştük. Çok kısa da olsa, ilk sohbetimizi o tur sırasında gerçekleştirdik. Altı yıl sonra, İsviçre'nin Lozan şehrinde gerçekleşen 6. Uluslararası Frankofon Feminist Araştırmalar Kongresi'nde (*Congrès international des recherches féministes francophones*) tekrar karşılaştık. O toplanma, Paris'ten Dakar'a, Rabat'tan Ottawa'ya dünyanın Fransızca konuşulan tüm bölgelerinde farklı şehirlerde, 1990'ların ortalarından beri gerçekleştiriliyordu. "İktidar ilişkileri ile cinsiyete, ırka, sınıfa ve cinselliğe dayalı ayrımcılıklar ve ayrıcalıkların iç içe geçmesi" konulu Lozan Konferansı da yaklaşık 610 delegeyi, feminist akademisyenleri ve Avrupa'dan, Afrika'dan, Kuzey ve Güney Amerika'dan, Ortadoğu'dan aktivistleri bir araya getirmişti. Bu kez Patricia ile ikimiz açılış panelinde yer alıyorduk. Sonrasında başlayan sohbetimiz, *Musée de l'art brut* [Ham Sanat Müzesi] ziyareti süresince devam etti. Burası, sözgelimi psikiyatri hastanelerinde yatanlar gibi toplum dışı görülen gruplardan bireylerin işlerinin sergilendiği küçük ama çarpıcı bir müzeydi. Bu ziyaret esnasında, sadece o konferans üzerine değil, keşişimsellik anlayışlarımızda da benzer bakış açılarını paylaştığımızın farkına vardık. Sırma'nın ressam, Patricia'nın dansçı olduğunu ve güzel sanatların keşişimsellik anlayışlarımıza ilham kaynağı olduğunu keşfettik. O sırada henüz bunu bilmesek de, bu kitapla ilgili işbirliğimiz çoktan başlamıştı bile.

O hâlde, bu kitabın gerçek bir işbirliğinin sonucu olduğu söylenebilir. İkimiz de onu tek başımıza yazamazdık. Okurlardan ayrı olarak, ikimizin de bir aradayken rahat hissettiği herkes için konunun çetrefilli yönlerini ortaya koyacak bir kitaba ihtiyaç olduğunu hissettik. Keşişimsellik konusundaki konuşmalarımızı, yaşadığımız farklı yerlerden başlattık ve bağlantı noktaları oluşturarak sürdürdük. Sırma, Fransızca ile İngilizce arasındaki rekabetin yerel halkın dil mücadelelerine gölge düşürdüğü bir yer olan, henüz geri verilmemiş

Kanien'kehá:ka (Mohavk) toprakları üzerine kurulu ve dilbilim açısından son derece oynak bir frankofon akademik bağlam olan Tiohtià:ke (Montreal) bağlamında, kesişimsellik üzerine Fransızca ve İngilizce dillerinde yazıyor. Bildiği üç dil olan Türkçe, Fransızca ve İngilizce arasında ortaya çıkabilecek çeviri sorunlarının çok iyi farkında olan Sırma, kesişimselliği küresel çerçeveler ve bilginin jeopolitiği içerisinde konumlandırmaya bağlılık gösteriyor. İşçi sınıfı köklerini hiç unutmayan, Philadelphia'daki Afro-Amerikalı çevreyi daima önemseyen Patricia, ABD ve Birleşik Krallık bağlamlarında hem akademik hem de genel okur kitesine yönelik yazılar yazıyor. Çalışmaları çokça biliniyor ama akademide kesişimselliğin kurumlaşmasına katkı sağlamanın gerektirdikleri, onun aktivist gruplara dahilini sınırlandırmıştır. Pek çok sohbetimizde, okurlarımıza en çok faydası olacağını hissettiğimiz tartışmalar üzerine yoğunlaştık.

Birbirimizi nasıl tamamladığımızı ve hayatlarımızı şekillendiren farklılık türleri arasında dolanan fikirlerin, kesişimsellik bakımından en güçlüleri olma ihtimalinin de yüksek olduğu fikirler olduğunu görebiliyorduk. Kesişimselliğin temel önermelerinden biri, fikirler arasındaki ve teamüller arasındaki ilişkiler ve bizim örneğimizde, bu kitabın yazılmasıyla ilgilidir. Bu, pek çok farklılık üzerinden ve üzerinde çalışmamızı gerekli kıldı. Bununla birlikte, diyalogun ne kadar yoğun bir çalışma olduğunu anlamamız çok zaman almadı. Bu kitabı yazarken izlemeyi tercih ettiğimiz süreç üzerinden bir bakıma ele aldığımız malzemeyi yaşadık. Lütfen bizi yanlış anlamayın! Söylenildiği kadar kolay değil, ayrıca bunun romantize edilecek hiçbir yanı yok. Emek istiyor ve gerginlik yaratıyor ama üretken bir gerginlik bu.

Böylesi bir karşılıklı konuşmanın duyguları harekete geçiren pek çok yönü vardı ve böyle bir çalışmada kesişimsellik dolaylı biçimde zaten bunu yapmalıydı. Süreç, birbirimizin kesişimsellik algısını ve ona bakış açısını iyi anlamayı, birbirimizin kesişimsellik üzerine kullandığı dili iyi konuşmayı ve her birimizin anladıklarını nasıl bir araya getirip ifade ettiğini

iyi öğrenmeyi kapsıyordu. Aynı zamanda birden çok dil bilmemiz gerekiyordu çünkü keşişimsellik her yerdedir ve çok dillidir: Akademinin ve kurumların dilinden konuştuğu kadar, aktivizmin ve topluluk örgütlenmelerinin dilini de konuşur. Gençlerle sosyal medya ve popüler kültür aracılığıyla, saygı duyulan akademisyenlerle bilimsel dergiler ve konferanslar aracılığıyla konuşur. Keşişimselliğin bu farklı uygulanma alanları, belki de ortak bir dilleri olmadığı için, birbiriyle kurması gerektiği kadar yakın ilişkiler kurmamaktadır. Şayet durum böyleyse, bizim kitabımızın farklı görüşleri destekleyen gruplara, karşılıklı olarak birbirini dışlamayan yollardan, duyulur ve herkes için anlaşılır bir dille seslenebilmesi gerekir.

Bu kitabın keşişimselliğin karmaşıklıklarına dalmak için bir davet olarak görülmesini isteriz. Keşişimselliğin uçsuz bucaksız alanı boyunca ilerlerken yön bulmaya yardımcı olabilecek bazı araçlar sunuyoruz. Bu kitap, keşif için bir yol haritasıdır; bir nihai ürünün betimlenmesi değildir. Tek bir kitap içerisine her şeyi dâhil etmemiz mümkün değildi. Dolayısıyla bu kitapta en sevdiğiniz yazarlardan bazılarında pek az söz edilirken, daha önce hiç adını duymadığınız yazarların uzun uzadıya tartışıldığını görebilirsiniz. Birçok keşişimsellik alanını ele alsak da, halk sağlığı, epistemoloji, çevre sorunları, güzel sanatlar ve insanların keşişimselliğe ait fikirleri benimsemeye başladığı birçok başka alana dair kapsamlı tartışmalara yer veremedik. Tıpkı bizim bu kitabı yazma sürecimize farklı uzmanlık ve ilgi alanlarını dâhil etmiş, bir yandan da yol boyunca birbirimizi dinlemeyi ve yorumlamayı öğrenmiş olduğumuz gibi, sizi de bu alanları takip ederken aynısını yapmaya teşvik etmek isteriz.

Tıpkı yaptığımız işbirliğinin bu kitap için taşıdığı hayati önem gibi, yol boyunca bize yardım eden birçok başka kişinin desteğini de çok değerli görüyoruz. Her iki yazar olarak, beklenmedik gecikme süreçlerinde bu projeye rehberlik ettikleri için Polity ekibine teşekkür ediyoruz. Bu kitabın hayata geçirilmesi fikriyle, bunu bizim yapabileceğimize güvenerek bize gelen editörümüz Louise Knight'a; Polity'den yayın editörü

Evie Deavall'a; yardımcı editör Inés Boxman'a ve redaktör Sarah Dancy'e teşekkür ediyoruz. Ayrıca, yaptıkları yorumlar için kitabımızın ilk baskısını derslerinde kullanan ve Polity'ye geribildirimlerde bulunan isimsiz akademisyenlerin yanı sıra eleştirel bakışlarının bu metni büyük ölçüde güçlendirdiği isimsiz iki eleştirmenimize de minnettarız.

Sırma, en başta, bütün yazılı çalışma projelerinde yaşadığı iniş çıkışlar boyunca daima yanında duran partneri Philippe Allard'a ve onları ayrı düşüren büyük fiziksel mesafelere rağmen kendisinden sevgi ve desteklerini hiç esirgemeyen kız kardeşi Gönenç Bilge-Sökmen'e ve annesi Figen Bilge'ye teşekkür etmek istiyor. Sırma ayrıca, mutlaka eleştirel çalışmanın yolundan gitmenin gerektiğini hiç unutturmadıkları ve hem entelektüel hem duygusal açıdan kendisini orada yabancı hissettirmedikleri için Université de Montréal'deki geçmiş ve mevcut seminer derslerine katılan tüm yüksek lisans öğrencilerine teşekkür ediyor. Burada tek tek sayılamayacak kadar çok kişiler. Sırma'nın kesişimsellik üzerine verdiği bu yüksek lisans derslerinde öğrencilerin bu kitabın ilk baskısını nasıl alımladıkları ve eleştirel etkileşimleri çok kıymetliydi. Sırma, ayrıca Université de Montréal sosyoloji bölümündeki meslektaşlarına, özellikle destekleri için Anne Calvés, Christopher McCall ve ana bilim dalı başkanı Marianne Kempeneers ile kütüphane görevlisi Catherine Fortier'ye teşekkürlerini sunuyor. Sırma, birlikte gerçekleştirdikleri pek çok derin sohbet için, dostluk ve dayanışmaları için harika akademisyen ve aktivistlerden bazılarına da yürekten şükranlarını sunuyor: Sara Ahmed, Paola Bacchetta, Leila Bdeir, Leila Ben Hadjoudja, Karma Chávez, João Gabriell, Eve Haque, Jin Haritaworn, Suhraiya Jivraj, Yasmin Jiwani, Délice Mugabo, Jen Petzen, Julianne Pidduck, Malinda Smith, Michéle Spieler ve Rinaldo Walcott'a özellikle teşekkür ediyor. Arashi'ye, Sırma'nın hayatına kattığı kedi zarafeti ve zorunlu oyun zamanı molaları için teşekkür etmeliyiz. Sırma son olarak, ama en önemlilerinden biri olarak, daimi desteği, "Bitmedi mi hâlâ?" diye sormaktan hiç vazgeçmediği

ve bir an evvel kitabı Türkçeye çevirmesi yönündeki ısrarları için babası Uğur Bilge'ye teşekkür etmek istiyor. Sırma'ya okuma tutkusunu ilk olarak İranlı Marksist Samed Behrengi'nin çocuk kitaplarıyla aşıl原因an Uğur Bilge, 2014 yılında aniden vefat etmişti; Sırma bu kitabı onun anısına adıyor.

Patricia, Maryland Üniversitesi'nde sosyoloji bölümünü muazzam bir şekilde yöneten ve bu projeyi çok iyi karşılayarak ona uygun ortam sağlayan Roberto Patricio Korzeniewicz'e teşekkür etmek istiyor. Ayrıca, bu projeye katkı sunan birçok lisansüstü öğrencisine de minnettar: Les Andrist, Melissa Brown, Kathryn Buford, Rod Carey, Nihal Çelik, Valerie Chepp, Michelle Corbin, Paul Dean, Rachel Guo, Tony Hatch, Nazneen Kane, Wendy Laybourn, Chang Won Lee, Angel Miles, Allissa Richardson, Jillet Sam, Dina Shafey, Michelle Smirnova, Margaret Austin Smith, Danny Swann, Kristi Tredway, Kevin Winstead, Laura Yee ve Sojin Yu. Patricia, Ana Claudia Pereira'ya ve Brezilya'da edindiği birçok yeni meslektaş ve dostuna, özellikle kesişimsellik ve siyah feminizm üzerine yaptıkları çok sayıda muhteşem sohbet için teşekkürlerini iletiyor. Aynı zamanda, geçtiğimiz birkaç on yıl boyunca, bu kitabın başarısına katkılarda bulunan birçok meslektaşına teşekkür ediyor. Hepsine tek tek teşekkür edebilmeyi çok isterdi ama Margaret Anderson, Juan Battle, Cathy Cohen, Brittney Cooper, Kimberlé Grenshaw, Jessie Daniels, Angela Y. Davis, Kristi Dotson, Michael Eric Dyson, Joe Feagin, Cheryl Gilkes, Evelyn Nakano Glenn, Beverly Guy-Sheftall, Sandra Harding, Elizabeth Higginbotham, Dorothy Roberts, Graham Hingangaroa Smith, Linda Tuhiwai Smith, Catherine Knight Steele, Bonnie Thornton Dill, Lynn Weber ve Nira Yuval-Davis'e bilhassa teşekkürlerini sunuyor. Son olarak, ailesinin ve dostlarının desteği olmasa Patricia bu projeyi tamamlayamazdı: Roger, Valerie, Lauren ve Patrice. Harika torunları Harrison ve Grant ise onun hayatının ışığı; Patricia bu kitabı onların kuşağına adıyor.

I KESİŞİMSELLİK NEDİR?

“Kesişimsellik” teriminin birçok yerde ve alanda akademisyenler, politika savunucuları, uygulamacılar ve aktivistler tarafından yaygın olarak benimsenmeye başlaması 21. yüzyılın başlarında oldu. Sosyoloji, siyaset bilimi ile tarih ve diğer geleksel disiplinlerin yanı sıra kadın çalışmaları, etnik çalışmaları, kültürel çalışmaları, Amerikan çalışmaları ve medya çalışmaları gibi disiplinlerarası alanlardan üniversite öğrencileri ve öğretim üyeleri kesişimsellik kavramıyla derslerde, kitaplarda ve bilimsel makalelerde karşılaştılar. İnsan hakları aktivistleri ve devlet görevlileri de kesişimselliği devam eden küresel kamu politikaları tartışmalarına dâhil ettiler. Tabandan gelen örgütleyiciler, üreme adaleti, şiddet karşıtı inisiyatifler, işçi hakları ve benzeri toplumsal meseleler üzerine yaptıkları çalışmaları şekillendirirken kesişimselliğin farklı farklı niteliklerine önem verirler. Blog yazarları, dijital ve sosyal medyayı kamunun görüşünü etkilemek amacıyla kullanırlar. Öğretmenler, sosyal güvenlik çalışanları, lise öğrencileri, üniversitelerdeki destek personeli ve okul personeli tüm okul türlerini dönüştürmeyi amaçlarken kesişimsellekle ilgili görüşleri benimsiyorlar. Birbirinden farklı bütün bu mekânlarda, insanlar çeşitlilik içeren düşünsel ve politik proje çalışmaları için giderek artan bir şekilde “kesişimsellik” terimini kullanıyor ve ona sahip çıkıyorlar.

Onlara “Kesişimsellik nedir?” diye soracak olsaydık çok farklı ve kimi zaman birbiriyle çelişen yanıtlar alırdık. Bununla birlikte, çoğu, muhtemelen aşağıda verilen genel tanımı kabul ederdi:

Kesişimsellik, birbiriyle kesişen iktidar ilişkilerinin günlük hayat içerisindeki bireysel deneyimlerin yanı sıra çeşitli top-

lumlarda toplumsal ilişkileri nasıl etkilediğini de araştırır. Bir çözümleme aracı olarak kesişimsellik –pek çok diğerlerinin yanında– ırk, sınıf, cinsiyet, cinsellik, milliyet, zihinsel ve fiziksel yeterlilik, etnisite ve yaş kategorilerine, birbirleri arasında ilişkili ve karşılıklı olarak birbirini şekillendiren kategoriler olarak bakar. Kesişimsellik dünyadaki, kişilerdeki ve insan deneyimlerindeki karmaşıklığı anlamının ve açıklamanın bir yoludur.

İşleyişte yeterliliği olan bu tanım, kesişimselliğin temel anlayışını tarif etmektedir: Belirli bir toplumda belirli bir zamanda, sözcüğü ırk, sınıf ve cinsiyet temelli iktidar ilişkilerinin ayrı ve karşılıklı olarak birbirini dışlayan şeyler değil, daha ziyade birbirinin üzerine inşa edilmiş ve birlikte işleyen şeyler olduğunu ve sıklıkla görünür olmasa da, bu kesişen iktidar ilişkilerinin toplumsal dünyayı her bakımdan etkilediğini anlatmaktadır.

Bu kitaba, günümüzde insanların kesişimselliği nasıl anladığını ve kullandığını nitelendiren muazzam boyutlardaki heterojenliğin varlığını kabul etmekle başlıyoruz. Bu terimin anlamına dair, hatta onun kullanılacak en doğru terim olup olmadığına dair tartışmalar devam etmesine rağmen, kesişimsellik bir terim olarak yerleşti. Kesişimsellik, ondan anladıklarını çeşitli kullanım biçimlerinde değerlendiren paydaşlarca giderek daha fazla kullanılan bir terim hâline geldi. Bu anlaşmazlıklara karşın, yukarıda verilen geniş kapsamlı tanım, insanların kesişimsellikten ne anladığına dair genel anlamda bir uzlaşmayı işaret ediyor.

1. Kesişimselliği Bir Çözümleme Aracı Olarak Kullanmak

İnsanlar kesişimselliği genellikle, kendilerinin ya da çevrelerindeki başka insanların karşı karşıya kaldıkları sorunlara çözüm üretmek için bir çözümleme aracı olarak kullanmaktadırlar. Örneğin Kuzey Amerika'daki çoğu yükseköğrenim kurumu ve üniversitede daha kapsayıcı ve adil kampüs içi toplulukla-